

Asia: VN/14933/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen tavoitteena on saattaa luonnonmarjankerääjät normaalien maahantulomenettelyiden piiriin, sisällyttämällä luonnonmarjanpoiminta kausityölain soveltamisalaan. Lisäksi tavoitteena on korjata kausityölain soveltamisalaa, niin että se paremmin vastaa alakohtaiseen tarpeeseen kausittaiselle työvoimalle. Esityksellä tavoitellaan luonnonmarjankerääjien aseman parantamista, kun heille taataan vähimmäisansiot ja liiketoiminnan riski siirtyy yrityksille ja pois kerääjiltä.

SAK kannattaa esitystä, joka tekisi luonnontuotteiden keräämisestä työsuhteista. Tämä takaisi poimijoiden pääsyn työsuhteita sääntelevien lakien piiriin ja vähentäisi riskiä joutua hyväksikäytön uhriksi. Työsuhteisuus yksin ei luonnollisesti poistaisi hyväksikäytön mahdollisuutta, vaan edellyttää, että työsuojeluviranomaisilla on riittävästä resurseista lain toimeenpanoon valvontaan. Työnantajien tulisi myös kattaa poimijoille aiheutuvat matkakulut kansainvälisten vastuullisuusperiaatteiden mukaisesti. On otettava huomioon, että Ruotsissa ei ole kokonaan pystytty poistamaan ulkomaalaisten poimijoiden hyväksikäyttöä, koska siellä poimijat ovat usein työsuhteessa henkilöstövuokrausyrityksiin.

Hallituksen esityksessä todetaan, että luonnonmarja-alan toimintatapoja ja poimijoiden aseman kehitystä on syytä seurata lain voimaantulon jälkeen. SAK kannattaa seurantaa etenkin poimijoiden aseman kehityksen näkökulmasta ja onko esitetty lakimuutos riittävä estämään ulkomaisten luonnonmarjanpoimijoiden hyväksikäyttöä.

Luonnontuotteiden keruun ottaminen kausityölain piiriin tarkoittaisi sitä, että yrityksen ja kerääjän on järjestettävä suhteensa työsopimuslain mukaiseksi työsuhteeksi, jotta oleskeluoikeus kausityön perusteella voidaan myöntää. Oikeussuhteen järjestäminen työsopimussuhteeksi tarkoittaisi

kerääjälle, että häneen sovellettaisi niitä lukuisia lakeja, jotka on säädetty työntekijän turvaksi. Näistä tärkeimpiä ovat työsopimuslaki, työaikalaki ja työturvallisuuslaki. Työsopimussuhteessa tapahtuvaan luonnontuotteiden keräämisen tulisi sovellettavaksi Maaseutuelinkeinojen yleissitova työehtosopimus. SAK huomauttaa, että ulkomaalaisia marjanpoimijoita on syytä informoida heidän oikeuksistaan. Kirjalliset materiaalit eivät aina riitä, koska osa poimijoista on luku- ja kirjoitustaidottomia ja siten erityisen haavoittuvassa asemassa.

SAK on pitkään ja toistuvasti esittänyt huolensa siitä, että luonnontuotteiden kerääjien ei ole katsottu olevan työsuhteessa, vaan toimivan eräänlaisina yrittäjinä omalla liiketoimintavastuullaan, ja siksi heidän oikeudellinen asemansa on lainsäädännön näkökulmasta pitkälti sääntelemätön. Ulkomaalaisia poimijoita on mittavasti käytetty hyväksi, ja he ovat joutuneet ihmiskaupan uhreiksi. Jopa Thaimaan viranomaiset ovat usean satokauden aikana vaatineet, että keräämisen tulisi tapahtua työsuhteessa.

SAK ilmaisee huolensa, että marjalakia ei tässä yhteydessä esitetä kumottavaksi eli se jää edelleen voimaan. Jatkossa sitä sovellettaisiin Suomessa muulla kuin kausityöhön oikeuttavalla oleskeluluvalla oleskeleviin ulkomaalaisiin, jotka haluavat lisäansioita keräämällä ja myymällä luonnonmarjoja yrityksille muussa oikeussuhteessa kuin työsuhteessa. SAK ei kannata tätä, koska se mahdollista edelleen haavoittuvassa asemassa olevien ulkomaalaisten hyväksikäyttöä ja luo lainsäädäntöön eräänlaisen harmaan vyöhykkeen.

Vanhala Laura
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry